

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Clarissimi Viri Henr. Zoesii Amersfortii, In Academia
Lovaniensi I. V. D. Et Antecessoris Commentarius In Jus
Canonicum Universum, Sive Ad Decretales Epistolas
Gregorii IX. P. M.**

Zoesius, Hendrik

Coloniae Agrippinae, 1691

Titulus VI. Qui Clerici vel voventes contrahere possint.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62329](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62329)

lis, impediatur effectus contractus, quia deest animus. Nominis quoque error non vitiat, si de persona constet *arg. lib. 4. De legat. 1.*

20 Quid si quis aliter non fuerit contracturus nisi posita veritate causæ aut demonstrationis? R. Si absolute consenserit, esse nihilominus validum contractum, nisi error personæ aut conditionis concurrat: si verò non consenserit absolute, sed tantum supposita veritate causæ aut demonstrationis, non esse matrimonium in conscientia, nec etiam fore in Ecclesia, si probari possit. Ratio est in defectu consensus.

21 Quid si causæ vel demonstratio adverteret substantiæ matrimonii? R. Navarrum, in *Summa c. 22. nu. 62.* velle matrimonium ideo esse nullum, quod apponens huiusmodi causam vel demonstrationem non videatur absolute consentire in matrimonium. Verius tamen non impedit matrimonium adjectione ejusmodi causæ, si vera sit, siue falsa, v. g. *Accipio te, quia sterilis es, quia venena procrea si sterilitatis.* Ratio est, quod quæ matrimonium vitiant aut variant, debeant referri ad substantiam contractus, quo non refertur causæ aut demonstratio, cum tantum spectent ad rerum opiniones, quas contrahentes conceperunt, vel ad causas, quæ movent ad contrahendum, nec designent consensum in illas fieri. Deinde ut vitiant, se habent ut objectum, aut partem objecti; non habent autem se taliter, sed antecedenter, & ut motivum aliquod, ut non irritent. Et hoc, nisi contineant errorem personæ, aut conditionis, ut, *Contraho tecum, quia es libera, quia es primogenita;* nam error circa hæc vitiat, *inf. Tit. 9.* Vid. Sanchez *d. Disp. 19. nu. 2.*

Dicta de conditionis, modi, causæ, demonstrationis adjectione etiam obtinent in sponsalibus de futuro, ex rationibus antè allatis.

22 Verum quaeritur, An sponsalia sub impossibili conditione inita teneant? R. Probabile esse non obligare per absolutam obligationem, scilicet ratione, quod contractus pendens à voluntate contrahentium, cujusmodi hic, non extendatur ultra eorum intentionem: qui cum noluerit contrahere, nisi sub tali conditione, non potest ex isto contractu

resultare obligatio absoluta. Deinde qui aliter non vult se obligare, quam posito eventu impossibili, cogito ut tali, simpliciter se non obligat, *l. Non solum D. de oblig. & act. & §. Si impossibilis instat. De inutil. stipulat.* Nihil facie dispositum in *c. fin. h. t.* quia loquitur de matrimonio, quod ponit contractum præsentem, in quo adjectus eventus impossibilis habetur pro non adjecto, idque in favorem matrimonii. Qui favor cum sit in re odiosa, utpote in præjudicium apponentis, non est ampliendus ad sponsalia, de quibus lex non loquitur. Disparitatis ratio esse potest, quod cum iudex dubitet, an contrahentes intendant absolute contrahere, an vero suspendere consensum in conditionis eventum, periculum sit ex una parte, ne injuria saltem materialis fiat apponenti istam conditionem, si contra eum judicetur, ex altera verò parte, ne fiat injuria Sacramento matrimonii, si judicetur non stare, quod forte legitimum erat. Atqui cum ex istis duobus præponderet Sacramenti dignitas, in favorem ejus declaravit Pont. matrimonium subsistere, conditione ejusmodi habitâ pro non adjecta. In sponsalibus autem ejusmodi ratio cum non militet, si quidem non ponant Sacramentum, eorum non tanta habenda ratio, cum probabili partis periculo, ante conditionem impletam. Accedit, quod in dubio sit melior conditio possidentis; ut, cum de sponsaliorum validitate dubitetur, nemo sit spoliandus suâ libertate. Plerique tamen idem ponunt in sponsalibus, quod in matrimonio, cujus fit initium, dispositum, ut quod in hoc obrinet, debet in illis obtinere, *lib. Oratio D. De sponsal. Vide Sanchez Disp. 17. Rebell. p. 2. lib. 2. qu. 10. sect. 5.*

TITULUS VI.

Qui Clerici vel voventes contrahere possint.

SUMMARIUM.

1. Circa impedimenta matrimonii contrahendâ an quid laica possit potestas.
2. Impedimenta dirimentia an solus Pont. inducat?

3. Impo-

3. Impedimentum novum dirimens an consuetudine induci possit?
4. An & tolli per Canones positum?
5. An eo casu requisita scientia Pontificis?
6. Impedimenta alia impediencia tantum, alia impediencia & dirimentia.
7. Votum solenne ponit impedimentum dirimens.
8. Quo iure dirimatur eo casu matrimonium.
9. Votum simplex non dirimit matrimonium.
10. Votum simplex castitatis an dirimat sponsalia?
11. Virginem deflorans post votum simplex an eam ducere teneatur?
12. Ordo sacer ponit impedimentum dirimens.
13. Idque solo iure Ecclesiastico.
14. Ordo quando non obliget ad continentiam.

Inter quos matrimonium & quomodo contrahatur, traditum haecenus; nunc aliquot Tit. sequentibus de impedimentis subijcitur, quae faciunt inter aliquos contrahi non posse, & contractum non stare. * Hæc, inspecta rei natura, non tantum Ecclesiastica, verum & politica sive laica potestas inducere possent. Nam licet matrimonium sit Sacramentum, cuius determinatio ad Ecclesiam spectat, est tamen & contractus civilis, cuius nomine laica quoque potestati subijcitur. Verum Ecclesia potestatem determinandi circa matrimonia fidelium laicis ademit, sibi que reservavit, propter dignitatem Sacramenti, quod conveniat rerum sacrarum iura & causas ad solam potestatem Ecclesiasticam pertinere, ab ea pendere & decidi. Dico, fidelium; nam matrimonia infidelium & paganorum non subsunt legi Ecclesiasticae, ut nec ipsi pagani, *cap. Gaudemus inf. De divort.* etiam in terris fidelium Principum habitent; neque enim per hoc possunt censi acceptasse legem Evangelicam, sed sequuntur leges suorum Principum, sive fidelium, sive infidelium, & tenebuntur impedimentis ab iis statutis, ratione contractus civilis. Latè hac de re Sanchez *lib. 7. Disp. 3.* & Pontius *lib. 6. cap. 1. 2. & 3.*

2. Quæritur autem, An solus Pont. Rom. possit inducere impedimenta dirimentia circa matrimonium? R. Possit quidem videri & Episcopis id licere, cum quod potest Pont. in universo orbe, id Episcopis liceat in suis dioc-

cesibus, in quibus sunt ordinati Pallores. acceptis, quæ universaliter Ecclesiæ statuta cernunt, & quæ specialiter sunt referenda Pontifici. Verum aliter habet generalis consuetudo, quæ Rom. Pontifici videtur posse potestatem statuendi hæc impedimenta, nam impediencia videtur posse statui a copus, cum ex causa interdiceret potestatem trahatur matrimonium, ut dicitur in *Covarr. hic. p. 2. c. 6. §. 10. nu. 16. Sanchez. d. Disp. 1. in fine.*

Q. II. An consuetudine induci possit impedimentum dirimens? R. Licet verius, quatenus legitime est præscripta rationi consona; qualis cum habeat vim, ut dictum supra *De consuet. nu. 4.* ita dicitur ea, quæ per legem induci possunt. *Et cap. 1. & 3. inf. De natis ex libero copus.* contra consuetudinem conjuncta licet non missa, dicitur tamen non ferenda. Ut opus scientia Pontificis, cum & laice inducatur consuetudo, ut probatur in *De consuet. nu. 11.* etiam in sacramento cum *c. fin. d. tit. tantum desideretur, ut præscripta & rationi consona.* Sanchez *Disp. 4. nu. 11.*

Q. III. An & consuetudine tolli possit impedimentum per Canones positum? R. Videri, non esse eas consuetudines, quæ *Quod super 5. inf. De consang. & affin.* contra gradus prohibitos non admittuntur matrimonium, non obstante consuetudine, admittente scilicet conjugationem, dicitur potius esse corruptela: ut videtur reprobata esse, atque ita rationi consona. Ita vult Abbas in *d. c. 5. num. 4. §. inf. De cognat. spirit.* qui admodum per consuetudinem, non etiam tolli potest, si contra bonos mores; illa veritas & bonis moribus respondens. Verum non facile alicui probabitur, contracta opinio, etiam per consuetudinem posse tolli impedimentum, eo modo, quo non potest, cum contrarium eadem sit ratione. Nec facit ratio Abbatis, quod dicitur per *d. cap. 5.* vel quia est contra jus Pontificis. Hoc dici nequit, cum, ut patet ex illis

De consuet. & D. eod. n. 29. & seqq. contra leges & Canones consuetudo rectè inducatur, non etiam illud; nam & reprobata consuetudo potest postea ex nova causa, quæ tollat iniquitatem, quæ ante suberat, induci, & justificari. Et ita habet frequens & vera Doct. sententia. Præterea potest d. c. 5. accipi de consuetudine allegata quidem, non tamen probata, aut mala, quia necdum legitime præscripta, cum, ut patet ex c. fin. sup. De consuet. consuetudo prævaleat juri scripto, præscripta scilicet legitime & rationabilis. Non potest autem hoc casu dici irrationabilis, cum tantum juri Pontificio opponatur, neutiquam vero aut divino aut naturali, nec quidquam involvat moribus bonis contrarium, cum impedimentum semel positum à lege ut potest tolli per legem, ita & debeat posse tolli per consuetudinem. Sanchez. d. Dissp. 4. num. 14.

Q. IV. An eo casu requiratur scientia Pontificis? R. Id aliquos velle, nullo tamen fundamento, cum d. c. fin. tantum requirat, ut sit rationi consona, & præscripta legitime, nulla autem fiat mentio specialis scientiæ Pontificis. ut ea frustra hac in parte desideretur; ut nec desiderati in ulla consuetudine, dictum sup. d. tit. De consuet. Covarr. hic p. 2. c. 6. §. 10. num. 36. Sanchez. d. loco.

Sunt autem hæc impedimenta duplicis ordinis, alia impedientia tantum, alia impedientia simul & dirimentia. Hoc Tit. & aliquot seqq. de dirimentibus agitur: quæ ita dicta, non quod contractum matrimonium dirimant, sed quod efficiant, ut valide non contrahatur. Talia de jure antiquo sunt duodecim, contenta his versibus:

Error, conditio, Votum, Cognatio, Crimen, Culus disparitas, Vis, Ordo, Ligamen, Honestas.

Si sis Aſſinis, si forte coire nequibus.

Accessit ex Concilii Trid. decreto clandestinitas, de qua sup. Tit. 3. vitians quoad modum; uti & raptus, donec durat violentia, de qua inf. De raptorib. Cum dirimente aliquo impedimento contrahere est peccatum mortale, quod contraveniatur prohibitioni Ecclesiæ in re gravi. Hoc Tit. agitur de impedimento, quod ponit Votum & Ordo; quæ duobus sunt adſina, & alterum ex alterius intel-

ligentia dependeat, rectè hic conjunguntur. Votum aliud solemne, aliud simplex, uti dictum sup. De voto. Illud ponit impedimentum dirimens matrimonium subsecutum c. 1. & fin. h. t. c. unico De voto in 6. Imò & præcedentis matrimonii non consummati vinculum dissolvit, secundum dicta sup. De convers. conjug.

Quæritur autem, Quo jure contingat ista dissolutio? R. Esse, qui jure divino id fieri adferant, propter solemnem, quæ intervenit, traditionem, traditum enim uni eo jure alteri tradi nequit: rectius tamen juri humano Ecclesiastico id adscribi. Covarr. hic p. 2. c. 7. §. 4. num. 7. Barbosa ad Rubr. D. Solutio matrim. p. 2. num. 98. Et probatur, quia non habet hoc ex natura voti, cum alias & simplici voto idem adscribendum foret, quod tamen patet ei minimè competere. Unde solemnitati id tribuendum, quæ statuto Ecclesiastico est introducta, quo sublato, nullum esset votum solemne. Quod probatur ex d. c. un. De voto in 6. ubi voti solemnitas dicitur inventa ex sola constitutione Ecclesiæ. Patet idem ex c. Rursus pen. h. t. ubi dicitur, quoad Deum non minus obligare non solemne, quam solemne: nusquam autem legitur illud ponere impedimentum dirimens; imò impedire quidem contrahendum, non tamen contractum dirimere, expressum est c. 3. & h. tit. Ut hæc distinctio rectè attribuaturs statuto Ecclesiastico, Et hoc, quatenus est Religionis per Sedem Apostolicam approbata, quia alias non habet istam vim, d. c. un. De voto in 6. Nihil facit traditio, quæ intervenit, nam hac in materia est alterius conditionis, quam in materia justitiæ. Imò eam compatitur matrimonium, ut patet in conjugato, qui potest aliquot casibus profiteri, manente nihilominus salvo matrimonii vinculo Vid. Sanchez. d. l. 7. Dissp. 26.

Voto itaque simplici non adest idem effectus, per quod acquiritur quidem jus ad rem, non tamen in rem, propter cessantem traditionem. Undè postea alii voventes se valide tradit per matrimonium, arg. l. Quoties Cod. De rei vindic. Licet non sine peccato, cum semel Deo promissum sit præstandum. can. Quibonavi. qu. 15. quia grave Deo datam fidem fallere. Ponit tamen votum simplex impedimentum

tum impediens matrimonium, d. c. 3. § 6. habetque effectum dirimendi sponsalia, si sive præcedentia, sive sequentia. Quod omnino verum est in voto Religionis, cum obliget ad rem statui matrimoniali contrariam.

10 **Q**uestionis autem est, An & votum simplex castitatis dirimat sponsalia? R. Esse quidem voto simplici præcedenti vim irritandi sponsalia subsequenter, c. *Rursus h. t.* quod contineant rei illicitæ promissionem, quippe jam alteri promissæ, non tamen eandem vim propositam esse voto coelibatus in sæculo servandi; nam istud non ponit obligationem quoad præcedentia sponsalia. Quæ sententia iuri est conformior, & pro ea adducitur textus in c. *Veniens s. h. t.* in quo mulieri voventi postea de fide sponso mentita satisfactio est indicenda; quam iudici non esset necesse, si sponsalia dirimerentur per votum subsequens. Præterea non videtur res ista talis, quæ sub votum cadat, cum alteri debeatur, cui non debet fieri præjudicium, ut Deo ejus facta promissio non teneat. Nec facit quod aliter se res habeat in voto Religionis; nam si concessum ingredi Religionem post matrimonium, quidam & post sponsalia? cum hoc votum se habeat eo modo ad sponsalia, quo solemne ad matrimonium Abbas d. c. *Veniens num. 5.* Navar. in *Summa cap. 22. num. 27.* Innoc. ad d. c. *Rursus*, Sanchez 1. *Disp. 46. num. 9.* Hinc & votum de suscipiendo Ordine sacro non liberat à sponsalibus, cum Ordini quidem sit adnexusum votum, per se tamen simplex, & quidem castitatis, quod, uti dictum, sponsalia non solvit in detrimentum alterius.

11 **A**lia questio est, An qui post votum simplex virginem defloravit, teneatur eam ducere, non obstante voto simplici? R. Ita rectius dici, cum votum non obliget, rebus notabiliter mutatis, uti hic, propter vinculum iustitiæ, quod supervenit, & gravissimum proximi damnum prævalens voto; si tamen jubeatur eam ducere per iudicem, uti dicitur infra *De adult. & mulier ignoraverit votum; nam si sciavit, habet quod sibi imputet*, Sanchez 1. *Disp. 45.*

12 **A**lterum impedimentum, de quo hoc Tit. ponit Ordo; qui alius major alius minor, ut dictum sup. *lib. 1.* Ille præcedens ponit impedimentum dirimens, propter tacitum continen-

tia votum ordini sacro adnexum, c. 1. *De 10 in 6.* Dico præcedens; quia sequens tollit vinculum matrimonii.

Dubatur autem, Quo jure sit hoc hoc impedimentum? R. Verius esse, hoc impedimentum esse inductum, cum muliere divino inveniatur præceptum irritum, quæ repugnet Sacerdotio matrimonium compariatur, uti patet in Sacerdotibus Testamenti, & in Græcis Sacerdotibus detnis, quibus est permissus matrimonium. Et licet à temporibus Apostolorum in Ecclesia, ne promoti ad Ordinem in matrimonium, inde tamen non sequatur divinum, cum ab Apostolis statutum videtur in Ecclesiastico attribuitur. Sanchez 7. *Disp. 10.*

Dicta de impedimento ex ordinis sacro ne vera sunt, quatenus quis volens habere, per text. in *can. 1. c. 1. de in 1. ubi ante pubertatem emissum votum non tenere, ut dictum sup. De coelibat. § mulier. num. 11.* ubi & dictum de promotione Ordinis irritam non inducitur, tentionem continendi, sive irrita sit tentione facta à non Episcopo: ut non peccat ordinatus, cum ne quidem voto simplici sit dicit obstrictus. Vid. Sanchez 7. *Disp. num. 13.*

TITULUS VII.

De eo, qui duxit in matrimonium quam polluit per adulterium.

SUMMARIUM.

1. Machinatio mortis alterius conjugii irritum impedimentum dirimens.
2. Item adulterium cum alterius machinatione.
3. Adulterium cum promissione de ducendo quando ponat hoc impedimentum.